

crkva u svijetu

OSVRTI I PRIKAZI

PROBLEM GRUPE U CRKVI

André Godin, La vie des groupes dans l'Église, Paris 1969.

Zoran Horvatić

Postkoncilsko vrijeme u životu Crkve okarakterizirano je, osim ostaloga, i velikim naporom da se Crkva shvati i prouči na nov način. To novo prisutno je u znanstvenom pristupu Crkvi i svim problemima koji se uz nju vežu. Odras takvog stanja i gibanja su sve značajnija djela u području društvenih znanosti. Sociološka djela kojih su autori bilo na koji način povezani s Crkvom postaju sve prisutnija i pristupačnija i onima koji o Crkvi malo znaju i malo se za njezine probleme interesiraju. Isti je slučaj i s djelima iz psihologije, povijesti, filozofije, politologije i drugih društvenih znanosti.

Crkva se i na ovaj način otvara svijetu pokazujući mu tako svoje ideje, stavove, pretenzije i mogućnosti. Reagiranjem javnosti na ove ponude je poznato. Naklada, mnogobrojnost i mnogovrsnost tiskane riječi autora vezanih uz Crkvu neprekidno raste. Djela pisana uglavnom i u većini stručno i znanstveno nailaze na isto tako dobar odaziv kao i djela pisana laganim stilom a koja su namijenjena široj i u stručna pitanja, malo upućenoj javnosti.

Autor, čija je knjiga pred nama, objavio je do sada niz članaka i knjiga među kojima treba istaknuti »Le Dieu des parents et le Dieu des enfants«, Cesterman 1966, i »Guide psychologique et pastoral pour discerner les troubles mentaux« (1968).

Izdavačka kuća »Foi et Avenir« u kojem izdanju izlazi i ova knjiga, izdaje i distribuira vrlo interesantna djela. Među njima se ističu »Democratie dans l'Église« autor Jules Gritti, »Profondeurs de l'homme: vue chrétienne sur la psychanalyse« autor Paul Toinet, »Incorfotable Église du 20e siècle« autor Joseph Bonnefoy, »La religion à l'épreuve des idéologies contemporaines« autor Georges Tavard itd.

Sve su to interesantne knjige u kojima će suvremeni sociolog ili filozof, pa i onaj koji se bavi drugim društvenim znanostima pronaći za sebe dosta ideja, misli i materijala na kojima može ozbiljnije poraditi.

U predgovoru ove knjige stoji da je pronalaženje ljudskih, humanih dimenzija u čovjeku jedan od prvih zadataka pred kojim se nalazi suvremeni svijet. Svaka istinska misao mora težiti tome cilju, a ona koja to ne čini nije iskonski ni ljudska ni humana. Svijet je danas prepun promjena i jedino što je stalno to je promjena sama. Ona karakterizira sve — nju označuje sve!

Kako ćemo se onda u tim promjenama snaći i kamo ćemo poći? Kojim se idejama vodiljama koristiti? Sve su to pitanja bez konačna odgovora.

Suvremeni je svijet izgleda izgubio kompas. Luta amo i tamo nigdje ne nalazeći ono što traži. Jedino što ga, više od ostaloga, zanima jest područje materijalnoga i to materijalnoga u najprostijem smislu. Sva je sreća da se i u njemu ne zadržava dugo. Lutanja se nastavljaju.

I ova knjiga, koje prikaz slijedi, samo je dio zacrtana cilja izdavačke kuće »Foi et Avenir« , a koji se sastoji u pomaganju pronalaženja onoga humanog u čovjeku, i to ne apstraktnome, negdje (nigdje) bivstvujućem čovjeku, nego ovome ovdje, čovjeku u obitelji, u društvu, u proizvodnji, u slobodnom vremenu, čovjeku kulture i civilizacije, konkretnom čovjeku. Humanističke se nauke nikada do sada nisu bavile čovjekom u tolikoj mjeri kao danas. Kulturna — civilizatorska — humanistička crta čovjeka sve više interesira suvremenu društvenu nauku uopće a Crkvu i teologiju posebno. (Ovdje je možda interesantno konstatirati kako Crkva i njeno učenje polako gubi Boga iz svoje prve preokupacije, obraća se čovjeku i stavlja ga na prvo mjesto).

Razmatrajući ove ljudske međuodnose i čovjekove potrebe za potpunijim upoznavanjem svih problema, možemo ipak konstatirati da se u ovoj industrijsko-tehničkoj i tehnološkoj strci čovjek ipak nije potpuno izgubio. On sve više traži rješenja koja mu nude humanističke nauke ali i Crkva svojim učenjem.

Rješenju tih pitanja svakako doprinosi i ova studija o grupnom životu, posebno o grupnom životu i životu grupa u Crkvi.

Šta je to grupni život? Ili dalje i potpunije; što znači život u grupi povezan s Crkvom, njenim principima i učenjem?

Ta pitanja interesiraju i sociologe i psihologe, pa i sve one koji se čovjekom bilo na koji način bave.

Grupni je život za autora u prvom redu slobodna i živa komunikacija riječi u malim grupama slobodnih struktura.

André Godin gotovo poistovjećuje pojam komunikacije s pojmom grupe i grupnoga života uopće, koji i nije ništa drugo do komunikacija. Suprotnost komuniciranju nije šutnja nego ne — slušanje! zaključuje autor. U istoj mjeri ja ne — slušam drugoga u kojoj on ne — sluša mene. Zapravo danas rijetko tko ikoga sluša.

U tom pogledu pali su i neki autoriteti i idoli najrazličitijih vrsta. Jednostavno nemamo ni snage ni vremena nekoga slušati.

Ako mi nemamo snage drugoga slušati, nemamo ni pravo očekivati da on nas sluša. Ponajprije dakle moramo sebe naučiti slušati drugoga kako bismo to isto od njega mogli očekivati.

Otkud proizlazi ovo ne-slušanje? U prvom redu autor misli da je tome izvor nesuvremenost, izlaganje i govor o neinteresantnome o onome što je već davno rečeno i što je poznato.

Ne smijemo smetnuti s uma ni faktor vremena. Ono je zapravo i pretpostavka bilo kakvom slušanju. Danas ni za najvažnije stvari nemamo dovoljno vremena.

Baveći se problemom grupnoga života André Godin nije prezao od toga da prisustvuje nizu različitih sastanaka i skupova i formalnog i neformalnog karaktera. U knjizi navodi i analizira neke od skupova mladih kojima je i sam prisustvovao.

Živeći dakle u grupi i s grupom, mogao je otkriti neke važne osobine grupnog ponašanja. Sam ističe kako ga je najviše impresionirala činjenica poistovećivanja ili točnije ne-razlikovanja »vođa« i »učesnika«. Komentirajući tu činjenicu on dodaje svoje mišljenje kako je to upravo uvijek bez kojega se ne ide naprijed u radu jedne određene grupe. Vidimo da je već ova pretpostavka dobra osnova za diskusiju. Naime, problemi grupe uopće i ponašanja u grupi posebno vrlo su komplicirani. Teško je reći što je funkcionalnije i efikasnije: ravnopravnost u grupi ili podvrgnutost i poštivanje hijerarhije. Pri razmatranju ovoga problema uvijek moramo imati na umu karakter grupe, njene ciljeve i ideje radi kojih postoji kao i sam socijalni sastav grupe.

Problem »vođe« uvijek predstavlja interesantnu temu. Sociološka literatura i nije tako prepuna dobrim analizama ovoga problema, pa stoga svaki doprinos na ovome području treba pohvaliti.

Uloga vođe u grupi je značajna, kako za način funkcioniranja, tako i za samu opostojnost grupe. »Vođa« i »podanici« predstavljaju nerazdvojnu cijelinu koja i nije ništa drugo do rezultat odnošenja između ta dva polariteta. Analiza osobe koja dolazi na položaj vođe i načini dolaženja do toga položaja za svakog su istraživača interesantni.

U knjizi se u pravilu vođa grupe označuje kao animator. To u sociološkom ili psihološkom pogledu nisu isti pojmovi. Naime, animator može biti svaki član grupe, ali svaki član vođa ne može biti. U tome i jest bitna razlika. Ovaj nesporazum proizlazi iz specifičnog poimanja grupe, njenog djelovanja i ciljeva. Osnovni problemi koji se pred animatora (vođu) postavljaju sastoje se u načinu prilaska grupi, uzajamnom očekivanju i načinu fizičke prisutnosti u grupi.

Dinamika grupe je idući problem koji zaokuplja pažnju autorovu i on je dosta uspješno promatra i analizira.

Kako zapravo grupa funkcionira, što je pokreće i održava?

Ponuđeni su odgovori: odgovornost, sistem komuniciranja i neke psihološke komponente (kršćansko nadahnuće, koje autor nije detaljnije obrazložio).

— Odgovornost igra svakako značajnu ulogu u životu uopće a u životu grupa posebno. Svaki član grupe ovisno o hijerarhiji — odgovoran je za normalno i pravilno funkcioniranje onoga čime je on kao pojedinac zadužen. Neizvršavanje određenih zadataka stavlja cijelu grupu u pitanje. Stoga je uloga vođe i ta da nad članovima vrši određenu prinudu. I grupa

kao takva vrši određenu prinudu nad svojim članovima. Što je prinuda veća — veće su i odgovornosti koje pojedinac na sebe preuzima.

— U egzistenciji grupe veliku ulogu igra i sistem komuniciranja. Grupu danas ne možemo poimati samo kao malu skupinu na određenom — u pravilu — malom teritoriju. To upravo zbog vrlo dobrih sistema komunikacija. Teritorij više nije bitan jer je svladan suvremenim tehničkim dostignućima. Cijeli svijet zapravo danas više ne bi mogao u tolikoj mjeri napredovati da nema tako razvijen sistem komunikacija. Mnogi čak dovede u pitanje bilo kakav napredak ljudskoga roda bez suvremenih komunikacija. O ovom se problemu neprekidno gomila sociološka i druga literatura, tako da sve češće nalazimo različita tumačenja ovoga fenomena. — Psihološke komponente funkcioniranja grupe sazdate su od ponašanja pojedinih članova grupe, a naročito od ponašanja vođe i drugih važnijih članova grupe.

Svakome je interesantno promatrati promjenu u ponašanju pojedinca u grupi. Sociološka, psihološka i sociopsihološka literatura puna je finih zapažanja o toj temi. Interesantno je promatrati ponašanje pojedinca u grupi i njegovo ponašanje izvan grupe. Sramežljivi i ne-hrabri — u grupi postaju agresivni i hrabri. Ima i onih koji se tek kada su u grupi smire i odaju sasvim druge karakteristike.

Ova kratka zapažanja odnose se na karakteristike grupe uopće. Kada su u pitanju grupe u Crkvi i oko nje, onda se pojavljuju još neki problemi. U prvom se redu to odnosi na tzv. kršćansko nadahnuće koje postoji u takvim grupama i koje usmjerava njihovu djelatnost. U »običnim« grupama »vladajuća ideologija« je ideologija vođe. U ovim grupama to nije. Ne postoji dirigiranje jedne ideologije već sudjelovanje različitih ideologija. (Čini mi se da takva konstatacija ne vrijedi u cijelini i da je to samo jedna polazna pretpostavka.)

Dalje u tekstu autor, putem razmatranja problema grupe, nastoji ukazati na činjenicu da kršćanstvo nije samo običan zbroj onih koji slušaju, već skup samosvjesnih subjekata koji o svemu odlučuju i moraju odlučivati ravnopravno. To je također jedna od bitnih orta koje karakteriziraju grupe vezane uz Crkvu. U njoj (grupi) — dodaje autor — pojedinac se vrlo često potvrđuje. Ona djeluje tako na njega da se on i izvan nje ponaša kao da je u njoj. Međutim nikada ne smijemo zaboraviti da pojedinac kojega grupa modelira i sam modelira grupu.

Važan faktor u radu svake grupe jest, kako smo već istakli, kršćanska inspiracija koja počiva i temelji se na nekim principima, među kojima se ističe princip prednosti duhovnog jedinstva, princip otvorenosti i javnosti zadataka itd. Ako oni budu ispunjeni, grupa će sasvim dobro djelovati. U suprotnom potrebna je čvrsta ruka čvrstoga vođe.

Ovo je samo kratak osvrt na knjigu koju bismo zbog različitih razloga morali pročitati i proučiti. U prvom redu stoga što se radi o djelu koje je interesantno ne samo za Crkvu nego i za krugove izvan nje. Drugi je razlog njezina interesantnost i zanimljivost, koja će svakog čitatelja zaokupiti i natjerati na razmišljanje.

A takve knjige uvijek treba čitati.